

Overordnet koncept for fremtidens plejecentre i Skanderborg Kommune

– udmøntning af Plejeboligplanens struktur og fokusområder.

Plejeboligplanen

Plejeboligplanen blev vedtaget i Byrådet den 29. april 2015 og udgør grundlaget og fundamentet for arbejdet med fremtidens plejeboliger i Skanderborg Kommune.

Formål

Formålet med en ny plejeboligstruktur er, at vi samler mindre plejecentre i større enheder med tilbud om tidssvarende boliger, faciliteter og arbejdsmiljø. Moderne plejecentre skal dække behovet for aktiviteter, genoptræning, akut pleje, aflastning, med videre. Centrene skal drives i samspil med omgivelserne. De skal være åbne for områdets borgere, der kan bidrage med liv i centrene, samt borgere der kan have behov for at drage nytte af centrenes faciliteter og tilbud.

Udvikling i det nære sundhedsvæsen med tidligere udskrivning, større og mere komplekse krav til kommunen, samt senere og tungere borgeres flytning til plejeboliger med stigende krav til høj faglighed til følge, bør tænkes ind i fremtidens pleje- og ældreboligstruktur.

Mål

En ny pleje- og ældreboligstruktur bør følge hovedstrukturen i kommunen inddelt i områder med et i Skanderborg og et i hver af centerbyerne Hørning, Ry og Galten-Skovby, og at det fortsat skal tilstræbes at tilbyde borgerne pleje- eller ældrebolig i det område, de ønsker.

De 4 områder skal med tiden udvikles til at rumme nedenstående funktioner, baseret på faglige kompetencer:

- Plejeboliger / Ældreboliger
- Demensafsnit
- Faciliteter for pårørende / frivillige / børn / borgerne
- Aktivitetscenter
- Genoptræning
- Sundhedsklinik
- Akut / aflastning
- Aktiviteter for borgere med andre behov.
- Selvstændige køkkener med cafe, hvortil byens borger og pårørende vil have adgang

Fokusområder fra Plejeboligplanen

Gennem en analyse- og afdækningsfase i efterår 2015/forår 2016 er udmøntningen af Plejeboligplanens fokusområder skitseret i nærværende overordnede koncept for Skanderborg Kommunes fremtidige plejecentre.

Der har i slutningen af 2020 - cirka et år efter indflytning i Fællesskabets Hus Ry - været en evaluering på plejecenteret. På den baggrund er der foretaget en række ændringer i konceptet i starten af 2021.

Endvidere er Byrådets beslutninger i forbindelse med Budget 2020 om ny køkkenstruktur på ældreområdet og sammenlægning af midlertidige pladser indarbejdet i konceptet.

Endelig er konceptet opdateret i starten af 2021, så udmøntningen af konceptet er tidssvarende.

De faglige fokusområder fra plejeboligplanen er skitseret og samlet i følgende fem overordnede emner:

De fire områder i Skanderborg Kommune er kendetegnet ved med tiden at kunne tilbyde:

1. Plejecentre, hvor opbygning og indretning er egnet for borgere med demens
2. Midlertidige døgndækkede pladser, der imødekommer krav i forbindelse med Det Nære Sundhedsvæsen
3. Sundhedsklinik, der favner sygeplejefaglige indsatser, sundhedsfremme, forebyggelse og træning
4. **Køkkener og cafe**
5. Aktivitetscenter, træning og faciliteter, der understøtter samspil og fællesskaber for beboere, pårørende og det omkringliggende samfund på tværs af generationer

Det er tale om et overordnet koncept. Det betyder, at der i forbindelse med planlægning af nybyggeri og ombygning skal ske en konkretisering af konceptet, såvel som der skal formuleres funktionelle og tekniske krav i forbindelse med det specifikke projekt. Dette er blandt andet med baggrund i, at de fire centerbyer er forskellige og placeringen af plejecentrene åbner op for forskellige muligheder. Denne forskellighed bør derfor afspejles og medtages i planlægningen. Samtidig er det også en erkendelse af, at der løbende opstår nye behov og krav, der skal tilgodeses, men også at den løbende udvikling inden for blandt andet teknologi sker med så høj en hastighed, at nye muligheder løbende opstår.

Vision for Skanderborg Kommunes plejecentre

Skanderborg Kommunes plejecentre sætter rammen for **det gode hverdagsliv** med fokus på såvel **fællesskabet** som **respekten for den enkelte**.

Skanderborg Kommunes plejecentre er levende huse, hvor **samspil, aktivitet og fællesskab** med det omkringliggende samfund på tværs af generationer er en naturlig del

af hverdagen til glæde for beboere, pårørende og borgere, men med respekt for beboernes behov for privathed og tryghed.

Plejecentrene tilbyder **tidssvarende** og fleksible boliger og faciliteter samt et **godt og velfungerende arbejdsmiljø**.

Plejecentrene er kendetegnet ved **fleksibilitet, innovation og multifunktionalitet**, således centrene kan imødekomme fremtidens behov og foranderlighed. Plejecentrene fremstår som imødekommende og åbne huse med ude- og indearealer til gavn for såvel beboere som lokalsamfundet.

De fysiske rammer skal understøtte livskvalitet og det gode hverdagsliv

Hjem er forskellige, behov er forskellige, mennesker er forskellige og en vigtig del af det at komme på plejecenter er fortsat at kunne opleve rum og plads til denne forskellighed og oplevelsen af fortsat at have indflydelse og at kunne træffe egne valg. Der skal være mulighed for at kunne sætte eget præg, og det skal være muligt at fastholde det tidligere levede liv, sociale relationer og fællesskaber.

Fremtidens plejeboliger skal være steder, hvor livet fortsat leves. Beboere er – trods svækkelse somatisk eller kognitivt – levende mennesker med ressourcer og facetter. Dette skal vores plejecenters fysiske rammer understøtte ved hjælp af principperne, som vi kalder ”De 10 bud” for plejecentre i Skanderborg Kommune.

Følgende 10 bud inddrages løbende i byggeprocessen af plejecentre i Skanderborg Kommune med henblik på at sikre fokus på det liv, der skal leves på plejecentrene, og med henblik på i byggeprocessen at sikre et vedvarende fokus på visionen og husets beboere.

1. Vi skaber hjem
2. Vi skaber hjerterum, hvor alle føler sig velkomne
3. Vi skaber rammer, der vækker alle sanser – ude som inde
4. Vi skaber rum for samvær, sociale relationer, fællesskab og oplevelser
5. Vi byder det omgivende samfund og liv indenfor med respekt for beboerne
6. Vi muliggør og bidrager til borgernes selvhjulpenhed, værdighed, frihed og selvbestemmelse
7. Vi sikrer rammer til erindringer og livshistorier
8. Vi sikrer rammer, så medarbejderne er tæt på
9. Vi skaber rammer for et godt arbejdsmiljø og effektive arbejdsgange
10. Vi skaber et byggeri til i dag, i morgen og fremtiden

Fremtidens plejecentre er kendetegnet ved fleksibilitet, innovation og bæredygtighed

For at imødekomme forskellighed tilbydes forskellige boligstørrelser på plejecentrene i Skanderborg Kommune. Boligerne er fleksible med blandt andet fleksible vægge, således muligheden for at kunne tilpasse boligen efter den enkeltes behov er til stede. Ligeledes er indretningen af boligen og inventar i boligen kendetegnet ved en høj grad af fleksibilitet. Boligerne er fremtidssikrede og dermed bæredygtige. Det betyder, at der vil være teknologiske hjælpemidler, som vil være en naturlig del af plejeboligen med henblik på at fremme selvhjulpethed, værdighed, frihed, tryghed, selvbestemmelse og kommunikation og/eller effektive/smidige arbejdsprocesser. Desuden vil der være teknologiske hjælpemidler, der er klargjort til at kunne tages i brug, hvis behovet opstår for den enkelte.

Centrene skal ligeledes, så langt det er muligt, være klargjort til at optage og integrere flere, nye og end.nu ikke kendte løsninger.

Et fremtidssikret og bæredygtigt byggeri betyder ligeledes, at der er fokus på at indtænke fleksibilitet innovativt, så foranderlighed og ændringer i behov og ønsker samfundsmæssigt såvel som hos fremtidens ældre kan imødekommes forholdsvis nemt og omkostningseffektivt.

Gennemgående er plejecentrene kendetegnet ved fleksible, dynamiske og innovative indretninger og løsninger i forhold til at understøtte fællesskaber såvel som privatheden og roen.

En vigtig del af livet på et plejecenter er ligeledes at kunne fastholde sociale relationer – både for dem, der er tæt på, men også for dem, der bor længere væk. Det skal derfor være muligt for pårørende at overnatte på plejecentrene i et gæsteværelse.

Et bæredygtigt byggeri betyder ligeledes, at Skanderborg Kommunes plejecentre lever op til Skanderborg Kommunes Politik for Fremtidens Kommunale Byggeri. Her er kravet, at Skanderborg Kommune vil gå foran med krav til energiforbrug i kommunalt nybyggeri og til forbedring af de eksisterende kommunale bygninger, så disse bruger mindre energi.

Hensigten er, at:

Minimere CO₂-udledningen

Minimere udgifterne til drift

Inspirere andre – herunder det lokale erhvervsliv

Skabe opmærksomhed om klimaindsatsen

Plejeboligplanens fokusområder

1. Plejecentre, hvor opbygning og indretning er egnet for borgere med demens [anbefalinger til ændringer pba. evaluering drøftes]

Andelen af demente på plejecentre i Skanderborg Kommune udgør i dag ca. 60 %. Beboere med andre kognitive svækkelser udgør ca. 12%. På denne baggrund skal Skanderborg

Kommunes plejecentre generelt være egnede til borgere med demens. Det betyder, at plejecentrene i forhold til de fysiske rammer har fokus på:

1. Små overskuelige, genkendelige miljøer, hvor demente lettere kan orientere sig – med et fokus på sammenhæng til drift og planlægning
2. En klar og enkel planløsning, så hele huset og de enkelte afdelinger er nemme at orientere sig i
3. Tydelighed i forhold til den enkeltes hjem, og tydelighed omkring de forskellige faciliteters funktion
4. Mange små fællesrum, der muliggør fællesskaber og forskellige former for aktiviteter
5. At spisestue og dagligstue er adskilt
6. At sikre gode muligheder for at komme udendørs og i kontakt med dags- og sollys, naturen, planter, vind og vej
7. At gangene bygges som vandrestier – ude og inde med fokus på indbyggede udsigtsposter og oplevelser
8. At undgå lange, ensartede gangforløb, hvor beboeren skal vende om for enden af gangen,
9. At skabe rige sanseoplevelser ude som inde ved hjælp af lys, lyd, farver, dufte og materialer.
10. At skabe rammer til erindringer og livshistorier
11. Sansesrum/”snoelzesteder”

Demensområdet er et område, hvor der løbende forskes, og derfor inddrages den nyeste viden og anbefalinger i relation til de fysiske rammer i forbindelse med nybyggeri/ombygning.

Andre målgrupper

Udover ældre med svækkelse somatisk og kognitivt på plejecentrene er der ligeledes plejekrævende målgrupper, hvor der er behov for særlige tilbud.

Flere ældre end tidligere går i alkoholbehandling, men en endnu større gruppe har brug for behandling, end dem der søger. Det stiller store krav til kommunen ift. tidlig opsporing og forskellige former for tilbud.

Der kan inden for målgruppen af misbrugere være tale om borgere med så svært et misbrug og deraf følgende adfærd, at der er behov for særlige tilbud til denne gruppe. Der er derfor fokus på i Skanderborg Kommune at etablere særlige tiltag og tilbud til borgere med alkoholdemens og anden misbrug. Tilbuddene samles ét sted ud fra faglige og

økonomiske perspektiver. De gode erfaringer fra Baunegården tages med i forbindelse med eventuelle nærmere overvejelser omkring fremadrettede tilbud til denne målgruppe.

Der er ligeledes tale om målgruppen af udviklingshæmmede, der er plejekrævende. Erfaringen viser, at det ikke er særligt godt for den udviklingshæmmede at bo på et traditionelt plejecenter, men det er heller ikke hensigtsmæssigt for de øvrige beboere. Der er derfor fokus på i Skanderborg Kommune, at der er særlige pladser til målgruppen af udviklingshæmmede.

2. Midlertidige døgndækkede pladser

Midlertidige døgndækkede pladser er en fælles betegnelse for forskellige begreber, der i dag anvendes:

- "Akutpladser"
- Korttidspladser
- Aflastningspladser
- Genoptræningspladser
- Rehabiliteringspladser

Det nære sundhedsvæsen stiller en række krav til kommunerne, og vi ser denne tendens:

- Ændret struktur og opgavefordeling mellem hospitaalsektoren, den kommunale indsats og almen praksis
- Flere og mere komplekse pleje- og behandlingsopgaver
- Øget specialisering og nye krav til kompetenceniveau

Skanderborg Kommune imødekommer krav, udfordringer og tendenser inden for det nære sundhedsvæsen ved at samle den specialiserede indsats på **Korttid** Kildegården kombineret med lokale pladser i de fire centerbyer.

De specialiserede pladser på **Korttid** Kildegården rummer **på sigt**:

- Den avancerede genoptræning med tæt sygeplejesparring
- Akutpladser med observation og udredning
- Rehabilitering for socialt udsatte
- **Rehabilitering på specialiseret niveau**

De lokale pladser i de fire centerbyer rummer:

- Basal genoptræning/rehabilitering med tværfaglig indsats
- Aflastning-/ omsorg og palliativ pleje

Samlet set etableres 34 midlertidige døgndækkede pladser i Skanderborg Kommune. Der er i alt tale om **29** specialiserede pladser på **Korttid** Kildegården, to af disse er træningslejligheder, og **fem** lokale pladser fordelt i de fire centerbyer. **Fordelingen af de 34 midlertidige døgndækkede pladser i Skanderborg Kommune bliver dermed følgende:**

Lokation	Antal pladser
Plejedistrikt Ry	1
Plejedistrikt Galten	1

Plejedistrikt Hørning	1
Plejedistrikt Skanderborg	2
Korttid Kildegården	29

3. Sundhedsklinik **[anbefalinger til ændringer pba. evaluering drøftes]**

I dag er der i de fire centerbyer etableret sygeplejeklinikker. En sundhedsklinik er i denne sammenhæng en klinik, der dækker bredere end en sygeplejeklinik. Sundhedsklinikken favner sygepleje, træning, forebyggelse og sundhedsfremme og øger dermed muligheden for et tværfagligt samarbejde, der understøtter et helhedsorienteret perspektiv omkring borgeren, såvel som et fokus på synergi på tværs af fagområder.

Formålet med lokale sundhedsklinikker er at gøre det nemmere for borgerne at komme til samtaler, træning, sygeplejefaglig behandling, undervisning mv. Derudover kan sundhedsklinikkerne øge det tværfaglige samarbejde omkring borgerne og medvirke til synergi og en høj udnyttelse af lokaler og faciliteter. Ligeledes kan sundhedsklinikkerne spille en stor rolle i det forebyggende arbejde.

Sundhedsklinikkerne vil kunne favne:

- Individuelle, rådgivende og motiverende samtaler, som i dag foregår på Rusmiddelscentret i Skanderborg
- Evt. medicinsk stof- og alkoholbehandling
- Kurser som tilbydes på Sundhedscentret
- Lokale frivilligt drevne aktiviteter som fx Motionscafe, som foregår på Sundhedscentret i dag
- Individuelle samtaler, udredning og træning i forbindelse med hjerneskader, inkontinens, hørevejledning, sygeplejefaglige indsatser
- Rygestoprådgivning (individuel og gruppeforløb)
- Træning efter § 86 servicelov, § 140 sundhedsloven, ADL-træning (dagligdagstræning)
- Eventuelle snitflader i forhold til sundhedstjenesten
- Tidlig opsporing omkring kroniske sygdomme, kontrol i forbindelse med fx KOL
- Individuelle samtaler omkring ernæring
- Kurser omkring ernæring
- Åbent hus arrangementer inden for diverse emner

Der etableres sundhedsklinikker i de fire centerbyer, som er åbne klinikker fra kl. 8-15 med sygeplejefaglig bemanding. Borgere kan komme uden for åbningstiden efter aftale. Det forventes, at en lang række af de opgaver, der kan varetages i sundhedsklinikken vil være i form af aftaler med sundhedsfagligt personale.

Der vil i forbindelse med etableringen af de lokale sundhedsklinikker være tale om en implementeringsperiode i forhold til:

- Tværfagligt samarbejde
- Udvikling af de lokale tilbud
- Udvikling af nye tilbud, der kan give mening

- Kommunikation omkring lokale tilbud og borgerens bevidsthed omkring tilbuddene

4. Køkkener og café

Måltidet spiller en stor rolle hos alle – store som små. Måltidet sætter ofte rammen for fællesskab, hygge, fejring, og derfor spiller maden og måltidet ofte en central rolle i løbet af en dag for alle. Dette bliver ikke mindre, når man har sit hjem på et plejecenter.

En stor del af det at lave maden i et hjem er ligeledes at kunne dufte, høre, se og eventuelt også delta.ge – elementer, der ligeledes er yderst centrale, når hjemmet er på et plejecenter. Ligeledes spiller det en afgørende rolle, at der er hyggelige rammer og en positiv atmosfære omkring selve måltidet.

Byrådet i Skanderborg Kommune har truffet beslutning om en ny køkkenstruktur med to produktionskøkkener på ældreområdet. Der etableres to produktionskøkkener - hvor der produceres mad til fritvalgsområdet og til beboerne på plejecentrene - i Fællesskabets Hus Ry og på Sølund.

Der sker et øget samspil med afdelingskøkkenerne på plejecentrene med henblik på, at der skal ske en delvis madproduktion i afdelingskøkkenerne, hvor beboerne bor. Formålet med dette er at understøtte øgede sanseduftoplevelser hos beboerne, aktivitet omkring køkkenet samt mulighed for inddragelse i en erkendelse af, den store rolle maden og måltidet spiller.

På plejecentre i centerbyerne Hørning – Præstehaven, Galten - Tjørnehaven og Skanderborg - Kildegården benyttes eksisterende faciliteter eller der etableres ved eventuelt senere nybyggeri/ombygning et modtagekøkken med faciliteter til at betjene den tilknyttede café.

Således er der en café i de fire centerbyer Ry, Hørning, Galten og Skanderborg. Cafeen på Skanderborg Kommunes plejecentre drives kommunalt. Caféerne er målrettet borgere, der naturligt kan komme på centeret.

5. Aktivitetscenter, træning og faciliteter med fokus på synergi, multifunktionalitet og åbenhed [anbefalinger til ændringer pba. evaluering drøftes]

I hver af de fire centerbyer er der plejecentre, der rummer en lang række af faciliteter/centerfunktioner, der understøtter de sundhedsfaglige indsatser som fx genoptræning, visterede aktiviteter og åbne tilbud, sundhedsklinik, aktiviteter for beboerne, cafe og mere administrative funktioner. Der kan være tale om faciliteter som:

- Træningssal
- Multisal
- Værksteder
- Orangeri/vinterhave
- Klinikrum
- Samtalerum
- Undervisnings- og mødelokale
- Træningskøkken

-Cafeområde

Generelt er disse centerfunktioner kendetegnet ved fleksibilitet og dynamik som det øvrige hus, men disse faciliteter er ligeledes kendetegnet ved, at synergi og multifunktionalitet er indtænkt på nye måder i den fysiske planlægning og indretning med henblik på at optimere areal og økonomi og understøtte fællesskaber i varierende omfang.

Den indtænkte synergi, multifunktionalitet og husets åbenhed udtrykkes blandt andet ved, at der opstår samspil, aktivitet og fællesskaber internt i huset, men også med andre målgrupper inden for andre fagområder – i form af fx samarbejde med børnehaver/vuggestuer, dagplejen, skoler og socialpsykiatrien.

Centerfunktionerne, udeområdet og husets åbenhed inviterer lokalsamfundets borgere ind og medvirker til samspil, aktivitet og fællesskaber på tværs af generationer.

Udmøntning af det overordnede koncept for fremtidens plejecentre i Skanderborg Kommune

Den overordnede udmøntning af nærværende koncept sker i **forlængelse af Byrådets 10-årige investeringsplan i Budget 2021-2024**:

1. Byggeri af nyt plejecenter i Ry med opstart november 2017. **Der var indflytning i Fællesskabets Hus Ry i december 2019.**
2. Implementering af ny køkkenstruktur med to produktionskøkkener og sammenlægning af de midlertidige døgndækkede pladser. **Der er fortsat ombygning i forbindelse med ny køkkenstruktur i 2021 og tilpasninger til sammenlægning af midlertidige pladser på Korttid Kildegården i årene 2023/2024.**
3. Ombygning/nybyggeri i Galten omkring Tjørnehaven, Bøgehaven og Servicecenter Galten med opstart i 2021/2022, jf. Politisk budgetaftale om Skanderborg Kommunes Budget 2021-2024.

Byggeri i Skanderborg (Dagmargården) omkring år 2022. Derudover senere byggeri i Skanderborg, Hørning og Ry i årene 2025/2026 og Galten/Låsby i 2028.

I Galten påbegyndes foranalyse af det forestående plejecenterbyggeri omkring Tjørnehaven og Bøgehaven. Det er besluttet at der skal være nybyggeri på Rådhusgrunden, hvor det daværende Servicecenter er revet ned.

I foranalysen tages der bl.a. stilling til omfang af nybyggeri/ombygning i eksisterende bygninger. Tidsplan for byggeriet fastlægges, idet det opstartes som nybyggeri på den gamle rådhusgrund. Dermed undgås udenbys genhusning i byggeperioden for de nuværende beboere.